

Sveriges lantbruksuniversitet
Självständigt arbete vid LTJ-fakulteten, SLU
Landskapsplanering

Utformning av och växtförslag till urbana odlingslotter

The shaping of and plant proposals to urban allotments

Av

Ann Andersson

Självständigt arbete · 10 hp · Grundnivå · Trädgårdsinjengörsprogrammet
–Design · Alnarp 2010

Utformning av och växtförslag till urbana odlingslotter

The shaping of and plant proposals to urban allotments

av

Ann Andersson

Landskapsplanering, 10 hp

Handledare: Charlott Gissén

Examinator: Mark Huisman

Omfattning: 10 hp

Nivå och fördjupning: Nivå AB

Område: Landskapsplanering

Kurstitel: Examensarbete för trädgårdsingenjörer med designinriktning

Kurskod: EX0357

Utbildning/program: Trädgårdsingenjörsprogrammet med inriktning på design

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: Odlingslott, urban miljö, hushåll, grödor, förslag

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsår: 2010

Självständigt arbete vid LTJ-fakulteten, SLU

Alnarp

Sammanfattning:

Miljöförstöringen har varit i blickfånget i ett par år nu. Människor börjar mer och mer bry sig om hur man själv kan påverka och minska sina egna miljöutsläpp. Den stora boven i dramat är alla transporter som används för att frakta bland annat grönsaker och andra livsmedel. Eftersom fler och fler människor flyttar in till städerna gör detta att transporterna ökar allt mer. För att få mer närodlat behöver vi odla mer i städerna. På så vis minskar transporterna och därmed miljöutsläppen som de medför. Ingen människa kan göra allt för att vi ska minska på detta, men alla kan vi göra något. En möjlighet är att vi börjar odla mer själva, antingen i vår egen lilla trädgård eller balkong. De som inte har någon balkong eller trädgård kan skaffa sig en liten kolonilott. Nästan alla större städer i landet har ett koloniområde.

Detta är ett arbete som ger ett förslag på hur man skulle kunna utforma en odlingslott i en urban miljö där det inte alltid finns så gott om plats. I arbetet har man utgått ifrån fyra olika typer av hushåll; pensionärsparet, studenten, barnfamiljen och den familj som går först och främst efter utseendet. Förslagen på de olika odlingslotterna skiljer sig därför ganska mycket ifrån varandra.

De olika odlingslotternas utformning har sin bakgrund i vad de olika familjerna kan tänkas vilja få ut av platsen. Barnfamiljens krav är att ha grödor som barnen kan plocka själva. De vill också att odlingslotten ska vara en plats där barnen själva kan få upptäcka växtlivet. Pensionärsparets kriterier är att ha grödor som de känner igen och kan relatera till, sådant som nästan alltid har funnits till hands. Studenten, med den inte alltid så stora ekonomin, har krav på grödor som ger hög avkastning och som den kan använda i matlagningen. Familjen som först och främst ser till utseendet vill ha grödor som är vackra att titta på, funktionen för grödorna spelar ingen större roll.

Summary:

Environmental degradation has been in the spotlight for a few years now. People are starting to care more and more about how to influence and reduce their environmental emissions. The big culprit is all transport used to carry, among other things, vegetables and other foods. As more and more people migrate to the cities, transport will become increasingly important. To get more foods produced nearby we need to grow more in the cities. In that way transportation and the emissions they generate will reduce. No man can do everything to reduce this, but we can all do something. One possibility is that we start to grow more ourselves, either in our own little garden or balcony. Those who do not have a balcony or garden can get a small allotment. Almost all major cities in this country have a colonial territory.

This is a job that gives suggestions on how to develop a parcel in an urban environment, where there is not always plenty of room. It has been assumed four different types of households, the retired couple, the student, the family with children and the family who puts appearance in first hand. The proposals on the different plots are different, therefore, quite apart.

The shapes of the allotments are based on the different families' possible requirements of the area. The family with children requires crops the children can gather themselves. They also want the allotment to be a place where the children can discover how the garden works. The criteria of the retired couple are to have crops they recognize and can relate to, things that have almost always been around. The student, with the limited budget, is demanding crops with high output and that is useful for cooking. The family who puts appearance in first place wants beautiful crops; the use of them is of no great significance.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1. Bakgrund.....	1
1.2. Syfte.....	2
1.3. Avgränsningar.....	3
1.4. Parallellt projekt.....	3
2. Metod och material	3
3. Växtförslag	4
4. Odlingsmetod	8
5. Utformningsförslag	9
5.1. Barnfamiljen.....	9
5.2. Studenten.....	10
5.3. Pensionärsparet.....	11
5.4. Familjen som först och främst bryr sig om utseendet.....	12
6. Diskussion	13
6.1. Slutsats.....	14
7. Referenslista	15

1.Inledning:

1.1.Bakgrund:

Det ligger i tiden att tänka på miljön och hur man påverkar den, bara ett exempel på detta är BedZED (Beddington Zero Energy Development). BedZED är ett projekt i en by utanför London, England där man försöker leva på vad jorden har att erbjuda. Detta är Storbritanniens största hållbara samhälle, det var avsett att skapa en gemenskap mellan vanliga människor där de kunde få en hög livskvalitet.

Utformningen av samhället har löst problem, såsom återvinning. Det finns till exempel så finns det färgkoder under varje diskho. Vid varje färgkod finns det ett kärl för olika saker som ska slängas, det finns till exempel ett kärl där man ska lägga plåtburkar och ett där man ska lägga plast. Ett sådant här system gör det lätt att återvinna det mesta. Man har även valt att erbjuda dem som lever i samhället olika sätt att förflytta sig på ett mer hållbart sätt, till exempel genom att gå istället för att köra bil. Det har bott människor i den här byn sedan år 2002. Det finns inte bara hem i byn, det finns även arbetsplatser och platser som man kan umgås på. Här finns ett bra flöde av dagsljus, vilket gör att man inte behöver använda så mycket elektricitet genom lampor och så vidare. På området finns också ett litet reningsverk som rengör spillvatten ifrån köket och badrummet så att det vattnet kan användas till att spola med i toaletterna. Nästan varje hushåll har en liten trädgård (BedZED, 2010). Genom detta projekt i den lilla byn försöker man ge ett så litet ekologiskt fotavtryck på jorden som möjligt. Allt vi gör påverkar världen och miljön på något sätt. Allt vi handlar, äter, använder har konsekvenser för naturen. Ju mer vi konsumerar, desto större inverkan har det på allt levande runt omkring oss. När man beräknar någons ekologiska fotavtryck utgår man inte ifrån konkreta avtryck i naturen, man använder sig istället av statistik över konsumtion och produktion. Statistiken används för att ta reda på hur mycket av världens förnyelsebara resurser som krävs för att ta fram det som personen konsumerar och vad som krävs för att absorbera avfallet som blir (Världsnaturfonden, 2008).

Med tiden växer våra städer sig allt större och allt fler människor flyttar in till städerna. År 2008 bodde det fler människor i städer än på landsbygden, vilket innebär en stor möjlighet att minska på miljöförstöringen och fattigdomen (Olsson, 2007). Ett sätt att minska på miljöförstöringen vore att börja odla mer i städerna, på så sätt får vi mer närodlad. Det finns många sätt man skulle kunna göra det på, odla på sin balkong eller skaffa sig en odlingslott eller kolonilott. Någon annan som har en idé om hur man skulle kunna göra är den amerikanske professorn Dickson Despommier. Hans idé går ut på att man ska flytta bönderna in till städerna och odla grödor i stora höghus. Där ska sedan odlas olika grödor på varje våning och på vissa våningar ska det även finnas uppfostring av kycklingar. På nedersta våningen är det tänkt att det ska finnas en butik där man säljer alla de grödor och kycklingar som odlas. På taket ska det finnas vindkraftverk och solceller som producerar tillräckligt med energi för byggnaden. Många av

växterna som odlas i höghuset odlas hydrofoniskt, växternas rötter står i vatten blandat med den näring som de behöver. Förhållandena i höghuset kontrolleras konstant, både luftfuktigheten och temperaturen så att grödorna hela tiden ska ha optimala förutsättningar. Många av oss människor spenderar omkring 90 procent av dygnet inomhus, i våra hus där temperaturen och luftfuktigheten är precis lagom. Dickson Despommier säger själv att ”Vi har gjort det med våra hem och kontor. Varför inte göra detsamma med vår odling? Naturligtvis är det möjligt att genomföra”. Han anser att vi har tekniken och kunskapen som krävs för att det ska vara möjligt. Inomhus skulle vi kunna ge grödorna precis det som de kräver och behöver för att de ska kunna trivas. Beräkningar som har gjorts visar att ett sådant här höghus skulle kunna försörja omkring 50 000 människor (Salomonsson, 2009). Mycket mer närodlat än såhär kan det knappt bli. Despommiers idé är dock fortfarande bara på planeringsstadiet, det finns fortfarande en del problem som måste lösas. Detta är däremot inget som varje enskild människa kan satsa på, istället kan man försöka sig på en egen odlingslott.

Enligt nationalencyklopedin är en odlingslott en mindre koloniträdgård utan byggrätt. Kolonilotter finns på många olika platser i Sverige. Bara i Skåne län finns de på 165 olika områden (kolonilotter.com, 2010). De flesta av dessa koloniområden finns i städerna runt omkring i landet.

Det hela började i Tyskland och importerades i början på 1900-talet. Det var Daniel Schreber som ville anordna en lekplats för arbetarbarn i Leipzig. Den första lekplatsen stod färdig 1865, men det tog inte lång tid förrän huvudsyftet ändrades och man började odla ätbara grödor istället. Även de vuxna i området intresserade sig för detta. Dessa odlingslotter skörd blev en stor hjälp till livsmedelsförsörjningen under många tillfällen på 1900-talet. Odlingslotterna i städerna bara stiger i popularitet. Idag är miljötänkandet stort och många koloniområden är förebilder när det gäller att odla ekologiskt. Urbaniseringen som sker är en stor miljöbov bland annat när det gäller att frakta alla livsmedel in till städerna. Forskare menar på att man ska försöka gå tillbaka till det gamla, då människor i staden odlade frukt och grönsaker i närområdet. Man hade till och med boskap och fjäderfä. En vision som forskarna har är att städerna ska bli praktiskt taget självförsörjande (Schimanski, 2008).

1.2.Syfte:

Tanken med detta arbete är att utforma en odlingslott som skulle kunna passa i en storstadsmiljö där det kanske inte alltid finns så mycket plats över att odla på. Därför ska inte heller den här odlingslotten vara särskilt stor, 3x2m. Detta ska vara ett förslag på hur man kan utforma odlingslotter inne i staden. Denna lott skall utformas på ett estetiskt vis så att den är vacker att titta på samtidigt som det ska få plats så mycket grödor som möjligt. Hur utformas då en odlingslott på bästa sätt ur estetisk synvinkel och med

viss hänsyn till praktiken? Sådan hänsyn till praktiken har tagits som väderstrecken, deras krav på solljus och att växtföljden ska fungera väl.

1.3. Avgränsningar:

Avgränsningarna för detta arbete är att bara ta sig an fyra olika typer av hushåll. Sådana olika typer av hushåll så att de flesta ska kunna känna igen sig mer eller mindre i någon av dem.

1.4. Parallellt projekt

Val av typhushåll och urval av grödor som respektive hushåll odlar har gjorts i samarbete med Joanna Davidsson, trädgårdsingenjörstudent (odling) inom kursen EX0363, ”Att strukturera upp en odlingslott på bästa sätt på liten yta” (båda dessa arbeten finns att läsa på <http://epsilon.slu.se>).

2. Metod och material

Arbetet har tagits fram genom studier av olika böcker och andra skrivna källor. Genom att undersöka olika metoder för hur det ska odlas på en odlingslott har man kommit fram till det som lämpar sig bäst i denna miljö. För att komma fram till vad de olika hushållen vill ha har vissa antaganden gjorts med grund på den generella uppfattningen av dessa. Ett samarbete har pågått med Joanna Davidsson Trädgårdsingenjörstudent (odling) inom kursen EX0363 där båda sidor har hjälpts åt att komplettera varandras kunskaper i så väl odlingsfakta som utformningen av odlingslotterna. Tillsammans har viss rådgivning skett om vad som passar sig lämpligast. Det som har arbetats fram gemensamt är bland annat vilka grödor som skulle passa sig lämpligast för en sådan här odlingslott och hur utformningsförslagen lämpligast struktureras upp. Förslagsskisserna visar på hur man skulle kunna utforma odlingslotterna efter bästa förmåga så att de gynnar hushållen. De olika grödorna har valts efter deras förmågor att inte dra till sig så mycket sjukdomar och skadegörare samtidigt som de är grödor som är bra att använda i matlagningen. Alla artnamn på växterna är kontrollerade enligt Svensk kulturväxtdatabas.

3.Växtförslag:

Grödorna till denna odlingslott är utvalda efter deras förmåga att inte få skadegörare eller växtsjukdomar och utifrån deras avkastning. På en sådan här liten odlingslott förväntas det inte att de största växterna växer sig upp till sin fulla storlek då de kommer att skördas kontinuerligt. Växter såsom vinbär kommer att få beskåras lite så att de inte tar över all plats på odlingslotten. Växterna är också valda efter sitt utseende. Nedanstående artnamn är hämtade ifrån Svensk Kulturväxtdatabas (SKUD, 2010).

Odlingsrekommendationerna är hämtade ifrån Samuelssons och Schenkmanis *Odla grönsaker* från 1997 och Pavords *Nya köksträdgården* från 1998.

Gräslök, *Allium schoenoprasum* 'Vanlig'

Gräslök är enklast att plantera färdigköpta plantor av. Den klarar av att växa i så gott som alla sorters jordar. Man planterar dem med fördel på våren eller försommaren. Gräslöken har ingen som helst problem med växtsjukdomar.

Jordgubbe, *Fragaria x ananassa* (Weston) Rozier 'Honeoye'

Bäst trivs jordgubbar i en djup, porös och god jord som är välgödslad. Jordgubbsplantor kan planteras både på våren och på hösten, men om de planteras på hösten får man god skörd på sommaren efter. Jordgubbsplantor behöver ha minst 50 centimeter mellan raderna. De tycker inte om våta somrar då gråmögel kan ställa till problem. Under torra somrar undviker man gråmögel genom att vattna plantorna på morgonen så att bären och blommorna kan torka upp snabbt. Vill man ha bären ifred för fåglarna är det en bra idé att täcka över dem.

Lök, *Allium cepa* L.

Löken, eller matlök som denna sort också kallas, växer bäst i mullrik jord med högt pH. Den kan även odlas i vanlig trädgårdsjord. När man sätter lök använder man sig av sättlökar. Dessa sättlökar ska planteras med ett radavstånd på 40 centimeter och tio till tolv centimeter mellan varandra. Man kan sätta lökarna i jorden så fort den har börjat få lite värme. Valet att sätta sättlökar istället för frön beror på att de växer snabbare. För att förhindra att lökflugans larver ska angripa lökarna täcker man över med en fiberduk när de är nysatta eller så kan man plantera löken nära morötter, lökflugan tycker inte om morötternas doft.

Mangold, *Beta vulgaris* L. 'Ruby Red'

Mangold vill ha en väl gödslad och något lerhaltig jord. Den mår bäst av att ha tillgång till kväve under hela sommaren. Man sår med fördel fröna i omgångar, med ett par veckors mellanrum, så att man alltid har färska blad. Mangold kräver ett radavstånd på 40 centimeter och att man gallrar plantorna till ett avstånd på 15-20 centimeter. Detta är en av de grödor som sällan angrips av skadedjur eller svampsjukdomar. Mangold tillhör släktet Beta men har en egen grupp, Mangold-gruppen.

Morot, *Daucus carota* ssp. *Sativus* (Hoffm.) Schübl. & G.Martens 'Juwart'

Bäst trivs moroten i en mullrik sandjord. Denna typ av jord finns det inte alltid i den egna trädgården men då är det bara att tillsätta lite sand så trivs moroten lite bättre. Moroten kräver ett radavstånd på 30-40 centimeter. De skador som kan ske på morötter kommer ifrån morotsloppan som ger krussjuka och morotsflugan som ger rotskador. Dessa skadegörare angriper först och främst nysådda morötter och kan bekämpas genom att man lägger på en fiberduk och genom bladlusmedel. Man kan också knipsa av de blad som är angripna av krussjuka, vilket syns på bladen då de börjar rulla ihop sig.

Persilja, *Petroselinum crispum* (Mill.) A.W. Hill 'Envy'

Persilja tillhör släktet *Petroselinum* men har en egen grupp, Foliosum-gruppen. Växten trivs bäst i en jord som är näringsrik och väl-dränerad. Persilja behöver sol till halvkugga. När man planterar persilja ska man plantera i fåror och glest, med ungefär 25 centimeters radavstånd. Man kan så persilja från vår till tidigt på sommaren. När de har börjat gro och titta upp ur jorden ska persiljeplantorna gallras så att det är 20 centimeter mellan dem.

Potatis, *Solanum tuberosum* L. 'Sava'

Potatis tycker egentligen bäst om något sura jordar (pH 5-6) men den kan växa i många olika typer av jordar. Allra bäst växer potatis i en fuktighetshållande, sandblandad mulljord. Vill man ha tidig potatis måste man förgro den. Detta gör man genom att lägga ett lager potatis i en låda, där man låter sidan på potatisen med flest ögon vara uppåt. Där ska de stå på en ljus och sval plats i 4-6 veckor innan man kan plantera dem. Potatis ska inte planteras ut innan två veckor före sista förväntade nattfrost. Man ska sätta potatis på ungefär tio centimeters djup med 25-30 centimeters mellanrum. Efterhand måste man även kupa potatisen så att den inte blir gröna, detta betyder att man lägger jord in mot stjälkarna på den uppkomna potatisen. Det finns ett par svampsjukdomar som kan drabba potatisen, bland annat brunröta, potatisbladmögel och potatiskräfta. Men då man odlar potatis i sin fritidsodling hinner man ofta skörda potatisen innan dessa svampsjukdomar hunnit etablera sig.

Rädisa, *Raphanus sativus* L. 'Cherry Belle'

Rädisor är en del av släktet *Raphanus* men tillhör Rädisa-gruppen. Rädisor växer relativt snabbt, det tar bara några få veckor innan man kan skörda dem. De trivs bäst i en jord som är porös och välgödslad. Det bästa är om man planterar rädisor några i taget och ofta, helst i korta rader. Rädisor planteras från frön som ska sättas på en centimeters djup och med 15 centimeters mellanrum. Man kan påverka groningen genom att vattna i fåran före sådd. Man bör gallra plantorna när de har kommit upp ur jorden och man bör då lämna ungefär två centimeter mellan varje planta. Det bästa skyddet mot angrepp på rädisor är att odla under en fiberduk. Annars kan de drabbas av jordloppor eller angripas av kålflugans larver. Men rädisor brukar i regel inte vara några problem att odla.

Röda vinbär, *Ribes rubrum* L. 'Jonkheer van Tets'

Röda vinbär har precis som vita, ett upprätt växtsätt och kan bli upp emot 150-180 centimeter höga. Vinbär trivs bäst i soliga lägen men kan också leva i lättare skugga. På röda vinbär kan man beskära buskarna så att de bibehåller en bra form. Detta kommer att behövas i odlingslotten så att vinbären inte tar för stor plats. Här är det även tänkt att vinbären ska vara uppstammade så att de inte skuggar de andra växterna. Vinbär bör skyddas så att inte de blir offer för fåglarna.

Rödbeta, *Beta vulgaris* L. 'Bulls Blood'

Rödbeta har inga stora krav på jorden den ska växa i, den kan gro i nästan vilken god trädgårdsjord som helst. I varma lägen kan rödbetan sås i omgångar. Man bör ha ett radavstånd på 35-40 centimeter när man sår dem. När sedan plantorna har växt till sig lite får man gallra så att det blir ett radavstånd på 3-4 centimeter. Rödbetan har inga problem med skadegörare och växtsjukdomar. Rödbetan tillhör släktet *Beta* men har en egen grupp, precis som Mangold, Rödbeta-gruppen.

Sallat, *Lactuca sativa* L. 'Salad Bowl'

Salladen tillhör släktet *Lactuca*, Crispa-gruppen. Sallat är en växt som inte har något emot lätt skugga. Den växer bäst i en lättare näringsrik jord som är fuktighetshållande. Sallat är en gröda som man kan så kontinuerligt för att man ska kunna skörda den lite efterhand som den växer till sig. Därför bör man så lite och ofta när man sår på friland. Fröna ska sättas på en centimeters djup och i rader med 15-30 centimeters mellanrum, avståndet beror lite på om det är en liten sort man sätter eller en stor. Plantorna ska gallras ungefär en månad efter sådd, när de har hunnit växa till cirka fem centimeters höjd. De ska då gallras så att det blir ett avstånd mellan plantorna som är lika stort som avståndet mellan raderna. Sallat är ganska

motståndskraftig när det gäller sjukdomar. Det som däremot kan drabba sallatsodlingen är att man får sniglar. Dessa sniglar kan man dock plocka bort för hand.

Sommarblommor

Tanken är att sommarblommorna som finns med på den ena odlingslotten i resultatet ska vara lite blandade så att man själv ska kunna välja vilka man själv vill ha och tycker bäst om. Ett förslag kan vara att blanda lite olika sorter såsom blåklint (*Centaurea cyanus* L.), prästkrage (*Leucanthemum vulgare* Lam.) och rosenskära (*Cosmos bipinnatus* Cav.).

Tomat, *Solanum lycopersicum* 'Balkonstar'

Tomater vill helst växa i näringsrik jord som är välränerad och gärna förgödslad med stallgödsel. Plantorna ska helst förgro inomhus för att undvika en lång utvecklingstid. De bör sås i mars för att man ska kunna skörda tomater i juni. Tomater vill helst stå varmt och lite skyddat för bästa resultat. Plantorna behöver ett radavstånd på 50 centimeter och bör stödjäs för att de ska hålla sig upprätta. Om plantorna vårdas och odlas med omsorg får de bra motståndskraft mot växtsjukdomar.

Trädgårdsböna, *Phaseolus vulgaris* L. 'Delikat'

Trädgårdsböna trivs i mullrik lagom tung jord som är måttligt gödslad med kväve. För att undvika ruttnande frön och frostsador sätts den med fördel på våren. Börnorna ska sättas med ett radavstånd på 40 centimeter och med 8-10 centimeter mellan fröerna. Denna sorts böna angrips sällan av skadegörare och växtsjukdomar.

4.Odlingsmetod:

Odlingslotten ska struktureras upp så att de olika växterna får den plats de behöver och att deras krav för att kunna växa till sig uppfylls. Växterna ska även kunna leva och gro tillsammans, de ska trivas i samma jordförhållanden. Placeringen på växterna är vald så att de ska få det solljus som det kräver i förhållande till hur växterna runtomkring täcker ljuset och de olika väderstrecken. Det finns en hel del metoder för att man ska kunna få grödor som tar upp mycket plats, och därmed solljus, att ta mindre plats. Några av dessa metoder finns det möjlighet att tillämpa på odlingslotten. De som kan passa bra till de utvalda grödorna som tar mycket plats är:

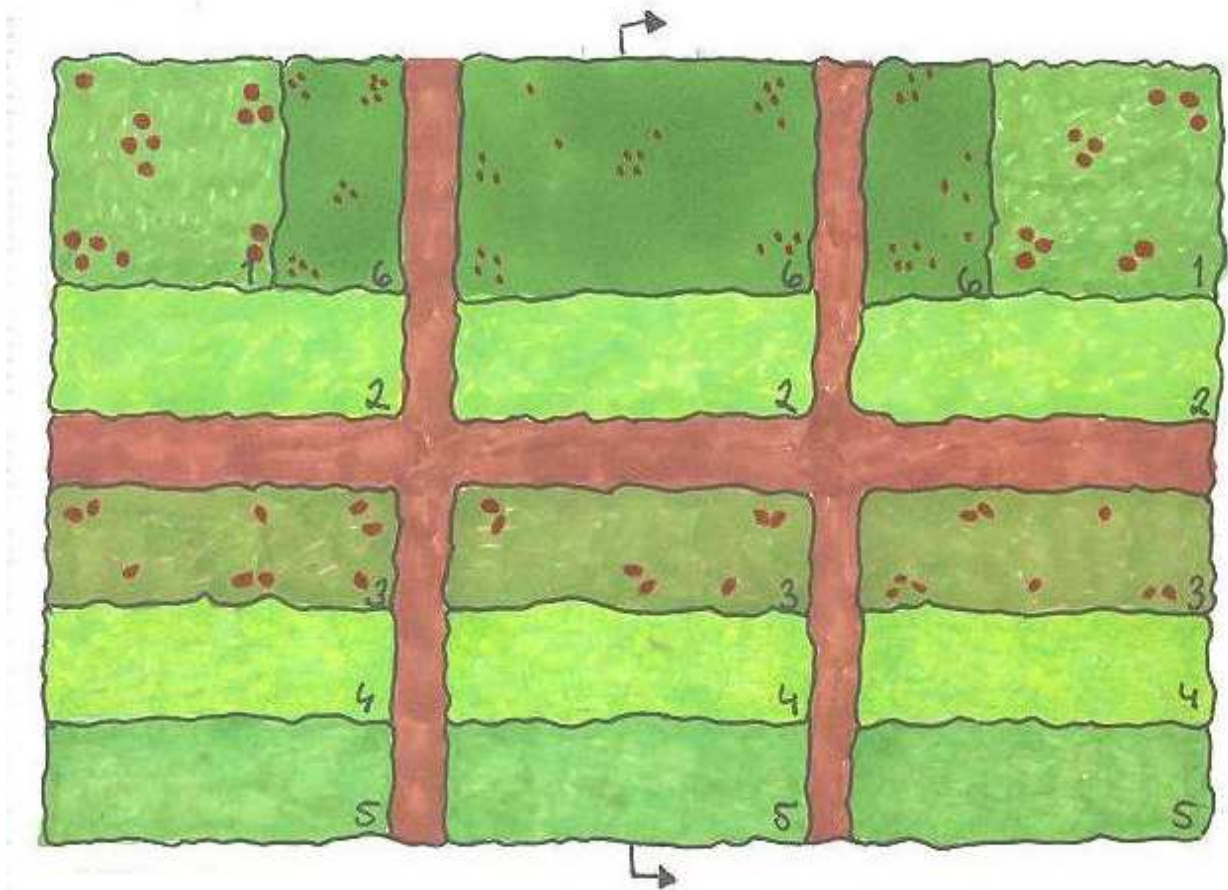
- Uppstamning. Till exempel squash, som gärna tar upp mycket plats annars och skickar ut långa rankor, går bra att stamma upp (Israelsson, 2004). Den tar upp betydligt mycket mindre plats när den inte får möjlighet att breda ut sig över marken. Denna metod fungerar även bra på bärbuskar.
- Spaljé. Detta är en trädställning eller en metallställning som är till för att bära upp eller stödja växter eller fruktträd (Nationalencyklopedin, 2010). I detta fall är tanken att det är tomat som ska växa intill en spaljé. Tomater som växer upprätt behöver ett stöd.

En metod man kan använda sig av när man odlar på en odlingslott är kvadratodlingsmetoden. Detta är en metod som går ut på att man odlar i små rutor (Square foot gardening) istället för att så i långa rader. Metoden går ut på att man bygger upp sin odlingsplats av kvadrater. I varje ruta är det tänkt att det ska odlas en gröda. Växternas storlek när de utvecklas avgör hur många som får plats i respektive ruta. Tanken är att fröna ska sås i rutan med samma avstånd i alla riktningar. Varje ruta är 30x30 centimeter och dessa rutor sitter sedan ihop i block. Man får aldrig lov att gå på den jord som är odlad eftersom den skulle bli packad och kompakt, luftrummet som är nödvändigt i marken för att vatten och luft ska kunna tränga fram till växternas rotsystem skulle hämmas. För att förhindra detta använder man sig av gångar runt om hela blocket. Man har själv möjligheten att välja om man vill plantera en gröda i mer än en ruta och kanske till och med fylla ett helt block med en enda sort. Antalet plantor eller frön som kan planteras i en ruta är begränsat, på grund av att det ska vara samma avstånd i alla riktningar ifrån plantan. Detta gör att det inte går att överplantera (Bartholomew, 1984). Odlingssängar som är mellan 80-100 centimeter breda gör det smidigt att arbeta från gångarna. Man kan lätt nå ena halvan av bädden från den ena sidan och den andra halva nås lätt från andra sidan (Svenska Förbundet för Koloniträdgårdar och Fritidsbyar, 2010).

Frågan är också om det är bättre att odla i odlingsbäddar eller om man skulle ha odlat i rader istället. Att odla i rader är den vanligaste metoden att använda sig av. Men om man odlar i rader måste man ha gångar mellan varje rad eftersom man vill komma åt överallt. Detta skulle betyda att om man bara har en sådan här liten odlingsplats kommer mycket av den lilla platsen gå åt till olika gångar. Därför valdes det odlingsbäddar i det här fallet.

5. Utformningsförslag:

5.1. Barnfamiljen:

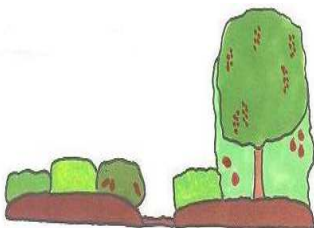

(Figur A1)

1. Tomat
2. Morot
3. Jordgubbe

4. Sallat
5. Rädisa
6. Röda vinbär

Skala 1:20

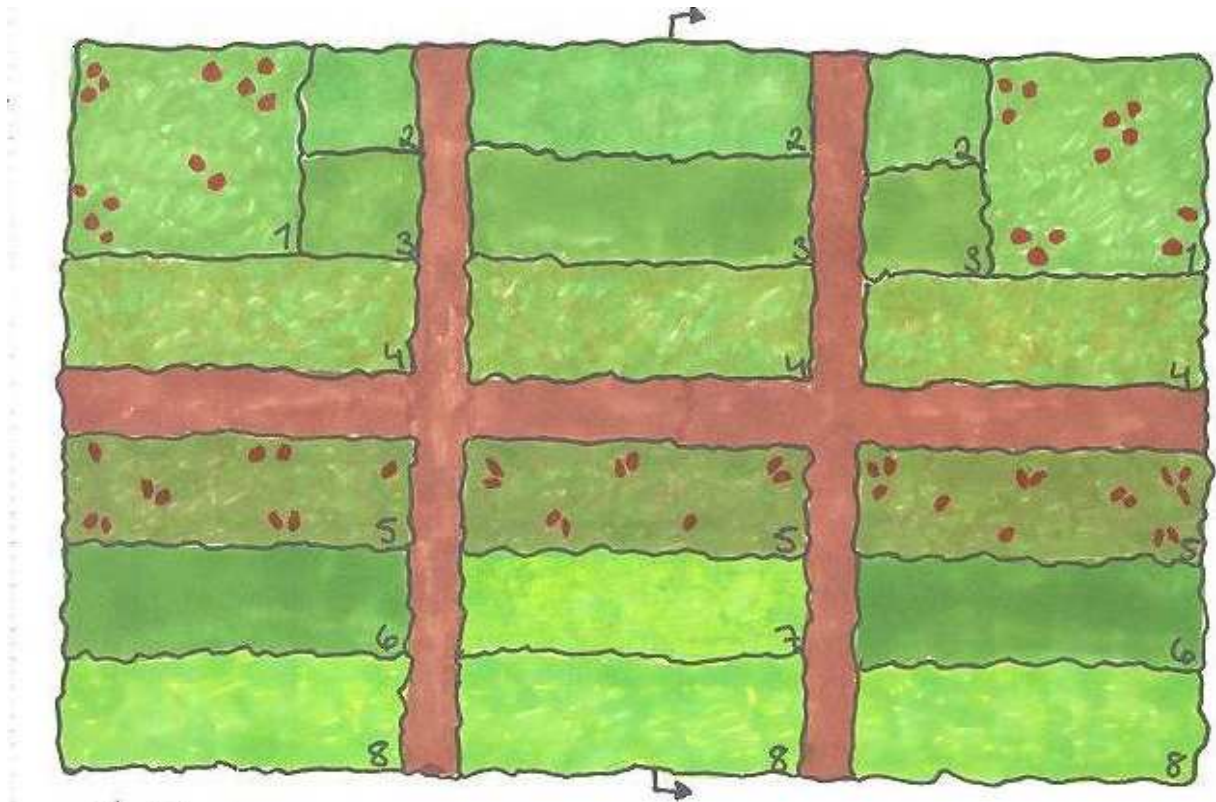
Detta är ett snitt utifrån där pilarna är på bilden ovan. På så vis ser man hur odlingslotten ser ut ifrån mitten och utåt.

(Figur A2)

Skala 1:25

Barnfamiljen vill ha saker som barnen kan plocka själva i trädgården. Saker som jordgubbar och vinbär kan man äta direkt ifrån plantan.

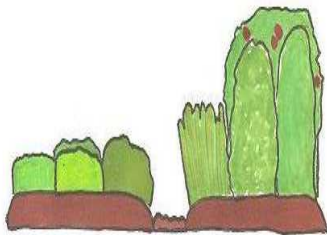
5.2.Studenten:

(Figur B1)

1. Tomat	5. Jordgubbe
2. Trädgårdsböna	6. Rödbeta
3. Potatis	7. Sallat
4. Lök	8. Morot

Skala 1:20

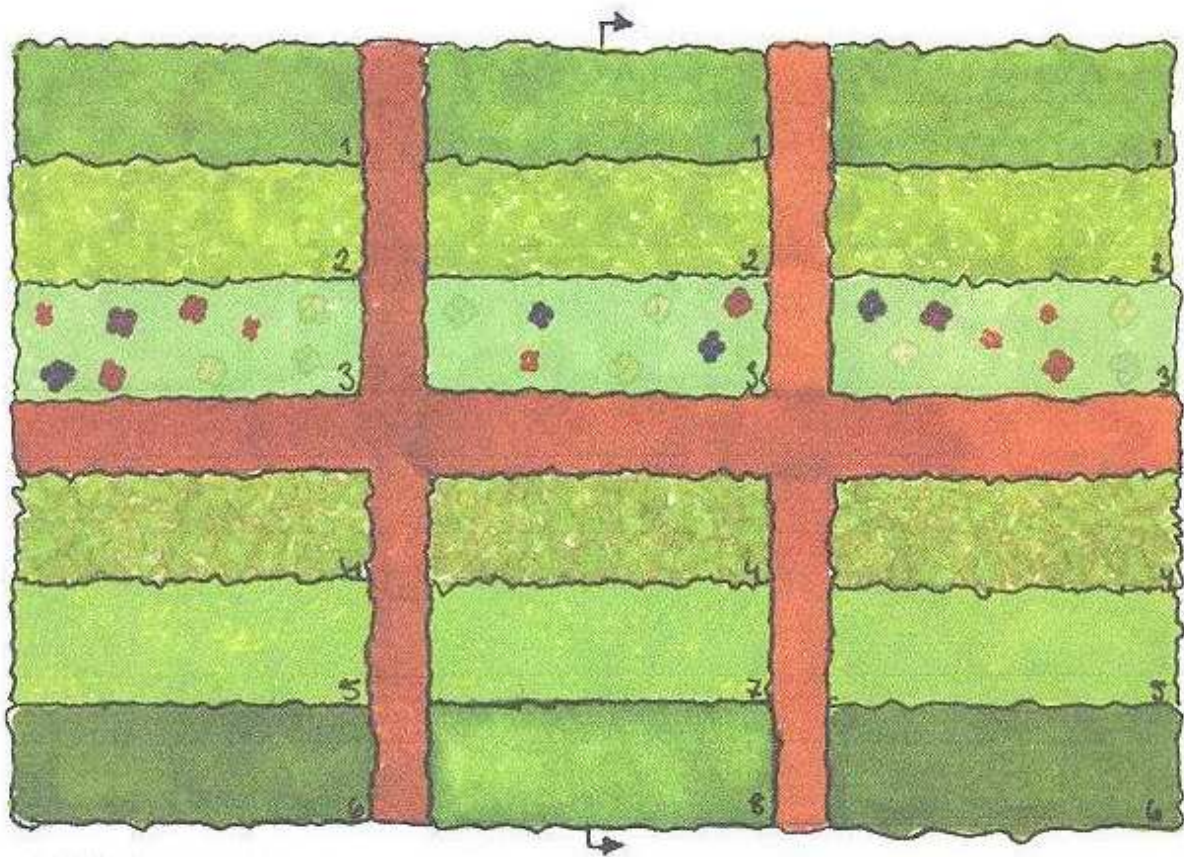
Detta är ett snitt där man ser hur odlingslotten ska se ut därifrån där pilarna är på bilden ovan.

(Figur B2)

Skala 1:25

Studenter har inte alltid så stor ekonomi. Därför finns det på denna odlingslott grödor som ger hög avkastning och grödor som är en bra grund i den mesta matlagningen.

5.3.Pensionärsparet:

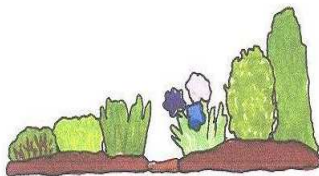

(Figur C1)

Skala 1:20

1. Trädgårdsböna	5.Morot
2. Potatis	6. Rödbeta
3. Sommarblommor	7. Sallat
4. Lök	8. Rädisa

Detta är ett snitt där man ser hur odlingslotten ser ut ifrån mitten och ut precis därifrån pilarna på bilden ovan är.

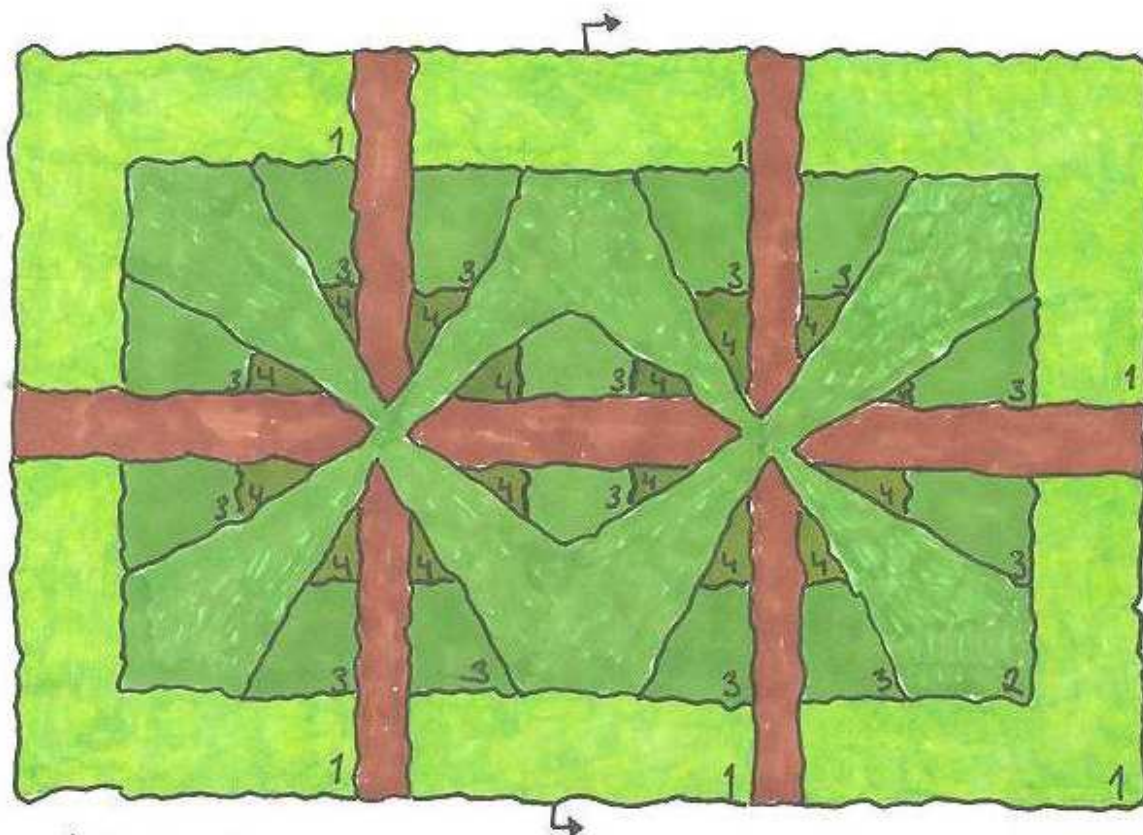

(Figur C2)

Skala 1:25

Pensionärsparet prioriterar nog ganska mycket blommor. De vill också ha sådana grödor som de har vuxit upp med, såsom olika sorters rotfrukter och sallad.

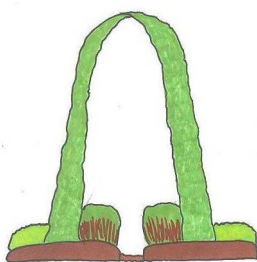
5.4.Familjen som ser först och främst till utseendet:

(Figur D1)

1. Sallat
2. Trädgårdsböna
3. Mangold
4. Persilja

Skala 1:20

(Figur D2) Skala 1:25

Detta är ett snitt från där de små pilarna är på bilden ovan. Detta ska föreställa en båge över gångarna som ska vara gjord i möjligtvis pil som sedan trädgårdsböna ska få klättra på.

Här finns sådana grödor som är vackra att titta på, mangolden har en härlig röd färg samtidigt som trädgårdsböna har vackra blommor. Sallaten och persiljan har båda vackra gröna färger samtidigt som de har lika vackra former.

6.Diskussion:

Växtvalet är något som kan diskuteras länge. Självklart hade resultatet blivit annorlunda om man valt andra grödor. Grödorna som är valda är grödor som sannolikt de flesta skulle ha nytta av i hushållet. Dessutom har man valt de grödor som är vackra att titta på också, inte bara goda att äta eftersom man hellre vill ha en odlingslott som är både vacker och praktisk, inte bara praktisk. Självklart kan man byta ut grödorna mot andra om man så skulle vilja. De olika hushållens odlingslotter skiljer sig också åt i växtväg. Detta beror på att de olika hushållen är ute efter olika saker.

Det är tänkt så att barnfamiljen vill ha grödor som man kan äta direkt, sådana grödor som inte behöver tillagas och sådant som barnen själva kan gå och plocka av. Barnens ålder har också en stor betydelse i det hela. Barnen kan antingen vara för små för att till exempel kunna springa omkring själva och då har det inte någon betydelse för föräldrarna om det är en plats där barnen kan plocka en jordgubbe ensam eller inte. Eller så kan barnen vara för stora för att tycka att det är roligt att vara ute i grönsakslandet (Figur A1). Barn som är lite äldre bryr sig mer om att till exempel umgås med sina vänner medan mindre barn är mer lättroade.

Pensionärsparet har fått grödor på sin odlingslott (Figur B1) som pensionärer idag vill ha. Det är grödor som de har växt upp med och som alltid har funnits i deras omgivning. Problemet där är de som är pensionärer idag inte kommer vara det om sådär femtio år. Då finns det nya pensionärer som har växt upp med kanske andra grödor eftersom det hela tiden kommer hit nya växter. Samtidigt som klimatförändringarna gör att vi kanske kan odla mer exotiskt även här i Sverige.

Studenten har fått grödor som är bra att ha i matlagning och som behövs i ganska många olika rätter. Det är grödor som ger relativt bra avkastning. Den typiska studenten kämpar med sina studielån och behöver lite extra bidrag till hushållet. Då är det bra med en liten odlingslott. Det är också därför som det på denna lott (Figur C1) finns grödor som man kan ha stor nytta av. En annan idé vore kanske att odla ännu mer bönor och liknande som ger väldigt stor avkastning.

Familjen som bryr sig först och främst om utseendet har på sin odlingslott (Figur D1) grödor som är vackra i sig och som kan bli väldigt vackra tillsammans. Eftersom det är utseendet som är det viktiga här och utseende beror mycket på tycke och smak kan man inte säga att alla kommer att tycka att det här förslaget är vackert. Alla tycker vi olika och så även säkert i detta fall.

6.1.Slutsats:

Barnfamiljen (Figur A1):

Sammanställningen av växter till hushållet som består av en barnfamilj är motiverat av att där ska finnas grödor som är lätta att plocka och äta direkt. Det ska vara grödor som man kan konsumera utan att behöva tillaga dem så att barnen själva kan gå och äta dem när de vill. Grödor som: tomat, morot, jordgubbe, sallat, rädisa och röda vinbär.

Studenten (Figur B1):

Sammanställningen av växter till hushållet som består av en student är motiverat av att det ska finnas grödor på denna odlingslott som ger ganska hög avkastning, eftersom studenter inte alltid har så stor ekonomi. Det ska även vara grödor som är en bra bas i den mesta matlagningen. Grödor som: tomat, trädgårdsböna, potatis, lök, jordgubbe, rödbeta, sallat och morot.

Pensionärsparet (Figur C1):

Sammanställningen av växter till hushållet som består av ett pensionärspär är motiverat av att pensionärer vill njuta av vardagen. Grödorna ska vara sådana som de kan känna igen och veta vad de ska göra med. Grödor som: trädgårdsböna, potatis, sommarblommor, lök, morot, rödbeta, sallat och rädisa.

Familjen som först och främst ser till utseendet (Figur D1):

Sammanställningen av växter till hushållet som består av en familj som först och främst ser till utseendet är motiverat av vackra grödor, grödor som har vackra former eller färger och som man på så vis kan njuta av. Grödor som: sallat, trädgårdsböna, mangold och persilja.

7.Referenslista:

Bartholomew, Mel (1981) *Odla i kvadrat*. Stockholm: P. A. Nordstedt & Söners Förlag-Gummessons tryckeri AB, Falköping

BedZED, (2010) [www]. [Http://www.bioregional.com/what-we-do/our-work/bedzed/](http://www.bioregional.com/what-we-do/our-work/bedzed/)_(2010-02-17)

Israelsson, Lena (2004) *Cityodling*, sid. 172. Stockholm: Albert Bonniers Förlag AB-Tryck Printer Trento, Italien. ISBN 91-0-010167-2

Kolonilotter.com (2010) [www]. <http://kolonilotter.com/default.asp?action=setlan&land=Sverige> (2010-02-17)

Nationalencyklopedin (2010-02-23) <http://ne.se/sok/spalje?type=NE>

Olsson, Karl Viktor, (2007-06-27) [www]. *Stor potential i snabb urbanisering*, DN [Http://www.dn.se/ekonomi/stor-potential-i-snabb-urbanisering-1.590681](http://www.dn.se/ekonomi/stor-potential-i-snabb-urbanisering-1.590681)_(2010-02-10)

Pavord, Anna (1998). *Nya köksträdgården*. Bokförlaget Forum. EuroLitho/Italgraf, Italien. ISBN 91-37-11232-5

Salomonsson, Ib (2009) *Jordbruk i 30 plan*. Illustrerad Vetenskap nr 10/2009

Samuelsson, Lars- Erik och Schenkmanis, Ulf. (1997) *Odla grönsaker*. Västerås: ICA Bokförlag-Tangen Grafiske Senter AS, Norge. ISBN 91-534-1651-1

Schimanski, Folke (2008) [www]. *Stadsbornas kolonilotter livsviktiga vid kriser*. Populär Historia nr 8/2008 <http://www.popularhistoria.se/o.o.i.s?id=43&vid=1574> (2010-02-15)

Svensk Kulturväxtdatabas (SKUD) (2010) [www]. *Växtnamn*. http://skud.se/index.php?option=com_wrapper&view=wrapper&Itemid=53 (2010-02-22)

Svenska Förbundet för Koloniträdgårdar och Fritidsbyar (2010) [www]. *Planera din odlingslott*, Lätt om odling nr 5. [Http://kolonitradgardsforbundet.se/pdf/publikationer/latt_om_odling_05.pdf](http://kolonitradgardsforbundet.se/pdf/publikationer/latt_om_odling_05.pdf) (2010-02-17)

Världsnaturfonden, (2010) [www]. Ekologiska fotavtryck-startsida, [Http://www.wwf.se/v/ekologiska-fotavtryck/1127697-ekologiska-fotavtryck-startsida](http://www.wwf.se/v/ekologiska-fotavtryck/1127697-ekologiska-fotavtryck-startsida) (2010-02-16)